

Programové prohlášení vlády

3. 11. 1932

Slavná sněmovno!

Nově jmenovaná vláda republiky, vzešlá ze součinnosti, spolupráce, spoluzodpovědnosti a rovnocennosti všech složek dosavadní většiny, stojí - jako vláda předešlá - před úkoly, které ze dne na den jsou vážnější a těžší.

Všeobecná hospodářská tíseň projevila své účinky také v hospodářství státním, které vykazuje všude velké schodky v běžném hospodářském roku a zvyšuje starosti o budoucnost. Státní příjmy klesají s přesnou úměrností k zlumenému hospodářskému životu. Vydání státní má však tendenci vzestupnou především pro nutné náklady na zmírnění následků velké nezaměstnanosti v průmyslu.

Není příkladu v dějinách pro stav, v jakém je této doby světové hospodářství, a není možno utěšovati se teorií o občasném střídání konjunktur a krisí. Je proto nutno dívati se zpřímá na tvrdou skutečnost, která prokazuje, že jsme v údobí hluboké poruchy vzájemných hospodářských vztahů, jež byly ve svém dlouholetém a klidném vývoji rozvráceny světovou válkou. Nesmí nikdy býti zapomenuto, že zničila nejen miliony lidských životů, ale i nespočitatelné množství hodnot hospodářských i mravních.

Krátká doba zvýšeného hospodářského ruchu a blahobytu v letech 1926 až 1929 bude po delším časovém odstupu posuzována jako hospodářský omyl, jímž procházel život národů v bezstarostném sebeklamu o úplném odčinění katastrofálních následků světové bouře z let 1914 až 1918.

Po tvrdém procitnutí z tohoto omylu vrací se svět k poznání, že základem spořádaného hospodářského života je jeho vyrovnanost rovnováha mezi příjmem a vydáním. Kdekoli převyšuje příjem vydání, vzrůstá blahobyt, v opačném případě hrozí úpadek. To platí také pro hospodářství státní, a to tím více, čím pronikavější je vliv státu na život občanů a naopak.

Hospodářství schodkové, jež lid výstižně nazývá hospodářstvím od desíti k pěti, zahubilo nakonec vždy hospodáře a často i podnik. Hospodářství státu ohrozilo by základy neodvislosti státní a vedlo by k rozvratu všeho hospodářství soukromého.

Vláda pokládá proto za nejpřednější svoji povinnost uvést do rovnováhy finanční hospodářství státní. Poněvadž míra snesitelného zatížení obyvatelstva je téměř dovršena, je nutno přistoupiti k podstatnému, byť i tvrdému, snížení státních vydání. S jakými obtížemi je při tom třeba počítati, vysvítá z několika čísel pravděpodobného rozpočtu vlastní státní správy. Rozbor těchto čísel bude pro veřejnost podkladem pro správné posuzování skutečností, a e zároveň také obranou proti zkreslování pravdy, ať úmyslnému, ať neúmyslnému.

Vydání vlastní státní správy, po vykonaných již některých věcných i osobních úsporách, činiti bude pravděpodobně 9.177 mil. Kč. Z nich připadá na vydání osobní asi 4.155 mil. Kč a zbytek 5.022 mil. Kč na vydání věcná. Poněvadž v těchto je obsažena položka 1.870 mil. Kč na zúrokování státního dluhu, zbývají jen dvě změnitelné skupiny, a to vydání osobní 4.155 mil. Kč a vydání věcná 3 152 mil. Kč. Poněvadž proti pravděpodobným řádným vydáním lze

očekávají asi 8.027 mil. Kč řádných příjmů, bude pravděpodobně schodek vlastní státní správy asi 1.150 mil. Kč, které bude třeba na vydáních ušetřiti. Kdyby to mělo býti uspořeno jen na vydání věcném, bylo by nutno snížit je téměř o 40%. Nebude-li to přes nejlepší snahu možno, nezbude než přikročiti ke snížení vydání osobních, jež ve svém celku činí částku na naše poměry nepřiměřeně velikou.

Aby nevzniklo nedorozumění, je nutno připomenouti, že kromě již uvedených vydání osobních ve vlastní státní správě činí vydání osobní ve státních podnicích 3.533 mil. Kč a náhrada platů učitelstva národních škol asi 1.050 mil. Kč. Úhrn všech nákladů osobních včetně pensí, placených z pokladny státní a podniků státních, činí ročně 8.738 mil. Kč. Vláda předešla i zástupci většiny před jmenováním této vlády zabývali se touto otázkou co nejsvědomitěji a dospěli k přesvědčení, že bude pravděpodobně nutno předložit zákonodárným sborům osnovu zákona, jímž bude zabezpečena úspora také na osobních vydáních ročně aspoň 600 mil. Kč se souběžnou platností pro osobní vydání samosprávných svazků, a to na dva roky.

Vláda je přesvědčena, že za pomoci parlamentární úsporné komise, jež zahájí svoji činnost, jakmile bude uskutečněn příslušný projednávaný zákon, a za pilné spolupráce komise pro reformu veřejné správy, kterou bude třeba doplnit znalci z praktického života, bude možno vrátit se k nynějšímu stavu, ovšem s podmínkou, že přirozeným úbytkem dojde k podstatnému snížení počtu zaměstnanců. Je samozřejmo, že podle týchž zásad bude také postupováno při rozpočtu státních podniků.

Vláda předloží potřebné osnovy zákonů jak pro zabezpečení nutných úspor, tak pro opatření úhrady mimořádných vydání jednak dříve, jednak nejpozději s osnovou finančního zákona a rozpočtu.

Vyrovnané hospodářství státní je jediným bezpečným podkladem zdravého hospodářského života všeho obyvatelstva. Chrání jeho nejcitlivější nerv - měnu - přede všemi otřesy a úskoky. Pevná stálost měny upevňuje důvěru, zapuzuje obavy ustrašených a zesiluje spořivost, která je nejvydatnějším a nejspolehlivějším pramenem, rozmnožujícím národní jmění. Z důvěry roste chuť k práci a k podnikání; obojího je nám na výsost potřebí.

Vláda očekává také - jako přirozený následek pořádku ve státních financích - zvýšený ruch na peněžním trhu, jeho větší plynulost a velmi podstatné zlevnění úvěru jak pro podnikání veřejné, tak zemědělské, průmyslové i živnostenské. Vláda vykoná vše, čeho k tomu třeba.

Vláda se bude pilně obírat obtížným problémem zprvu zmíněné poruchy hospodářských vztahů a bude se starat o jejich postupnou úpravu, aby znovu ožila kupní schopnost zemědělství a dělnictva, která - zejména za nynějšího obmezování mezinárodního obchodu - poskytuje jedinou možnost pro podstatné zmírnění krise průmyslové a zmenšení nezaměstnanosti. Jak naléhavá je potřeba úpravy těchto poměrů, prokazuje nejlépe srovnání cen, převedených na zlatou paritu, dvou nejdůležitějších životních potřeb: žita a uhlí. Velkoobchodní cena 100 kg žita je této doby 78% a 100 kg uhlí 168%, koksu 205% ceny předválečné. (Slyšte!) Bylo by možno uvést řadu příkladů, sice méně křiklavých, ale přes to prokazujících, že za takových poměrů nelze dospět k trvalému ozdravení hospodářského života. Při úvahách o vhodných prostředcích k nápravě je nutno přihlížeti ke všem vlivům, které ozdravovací proces vyrovnání cenového zdržují. Bude třeba přezkoumat zejména vliv kartelů i činnost meziobchodu. Nikdo nebude při tom míti na mysli řádnou a svědomitě vykonávanou činnost zprostředkovatelskou od výrobce k spotřebiteli, ale výstřelkům jak

hospodářství kartelového, tak činnosti obchodní bude nutno postavití hráze. Při tom vláda nepomýšlí na opatření, jež by řádné podnikání ať výrobní ať obchodní jakýmkoliv způsobem ohrožovalo.

Vláda doufá, že oživením hospodářského ruchu jak vnitrostátního a - pokud poměry tomu dovolí - i mezinárodního podaří se snížit nezaměstnanost. Pokud toho nebude dosaženo, bude vláda starati se o to, aby vhodnými a zejména účelnými investicemi, financovanými jednak státem, jednak veřejnoprávními korporacemi, poskytnuta byla nezaměstnanému dělnictvu práce.

Bude třeba učiniti vhodná opatření, aby také svazky samosprávné mohly na tom spolupracovati.

Stoupající počet nezaměstnaných a vzrůstající náklad na podpory vyžaduje bedlivé pozornosti. Je třeba stále a poctivé svědomitosti všech orgánů pověřených prováděním této péče k tomu, aby podpory dostalo se tam, kde je jí největší potřeba tak, aby nebylo zoufalého hladu a aby nehynuly nejnevinnější - děti.

Já sám se domnívám, že tato nadmíru těžká doba, v níž je tolik nezaviněné bídy, probudí živý a účinný soucit u všech, kdo žijí v nadbytku, že obměkčí i nejzatvrzejší sobectví a k pomoci, na niž rozum sám nestačí, vzkřísí lidské srdce. Doufám, že v každé obci republiky, ať vesnici ať městě, nalezne a dohodne se několik dobrých lidí, kteří v pomocných výborech dobrovolníků lidskosti budou opatřovati pomocné prostředky všude, kde lze z nadbytku snadno postrádati, a budou tím doplňovati pomocnou akci státní s pravým pochopením a bez ponižujícího almužnictví

Slavná sněmovno! Vláda republiky je si vědoma celé řady i jiných úkolů, jež bude třeba postupně řešiti, a vynasnaží se s největší pílí připraviti včas a co nejúčelněji uspořádání všeho, čeho bude třeba. Pokud politiky zahraniční se týče, bude vláda postupovati stejně, jako tomu bylo dosud, na ochraně a upevnění míru a k dorozumění národů jak politickému, tak hospodářskému.

Svým těžkým úkolům by však nedostála, kdyby nemohla se opíratí o důvěru a spolupráci obou zákonodárných sborů.

Účelným rozdělením práce na obě sněmovny a soustavnou součinností vlády při jednání ve výborech bude často možno dosáhnouti dohody i v názorech značně protichůdných. Zákonodárným sborům bude tak poskytnuta příležitost k těžší, ale i k odpovědnější práci.

Tyto v hrubých obrysech vylíčené názory a úmysly vlády mají býti pro veřejnost podkladem pro správné posuzování a hodnocení skutečného stavu, v němž žijeme, a pro oživení společné odpovědnosti všech.

Pan prezident republiky připomněl v jednom ze svých proslavů kratičké, ale výstižné anglické přísloví: Jsme všichni na jedné lodi. Na této lodi u vesel a u kormidla je vláda a zákonodárci.

V divokém vlnobití a dravých proudech je potřeba mužné odhodlanosti a všech sil.

Jsem přesvědčen, že tuto odhodlanost i sílu má nejen vláda a zákonodárné sbory, jakož i všichni lidé republiky.

Přednesl ministerský předseda Jan Mlypetr